

Archeologienota
Beervelde (Lochristi) – Kloosterstraat

Jordi Bruggeman en Ruth Ferket

Temse
2017

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2017/12.807/113

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	6
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	10
2.4	Assessmentrapport	10
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	10
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	16
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	21
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	23
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	23
3	Samenvatting.....	24
4	Bibliografie	25
4.1	Publicaties	25
4.2	Websites	25
5	Bijlagen	26
5.1	Archeologische periodes	26
5.2	Plannenlijst	26
5.3	Fotolijst.....	26

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

---

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2017F90

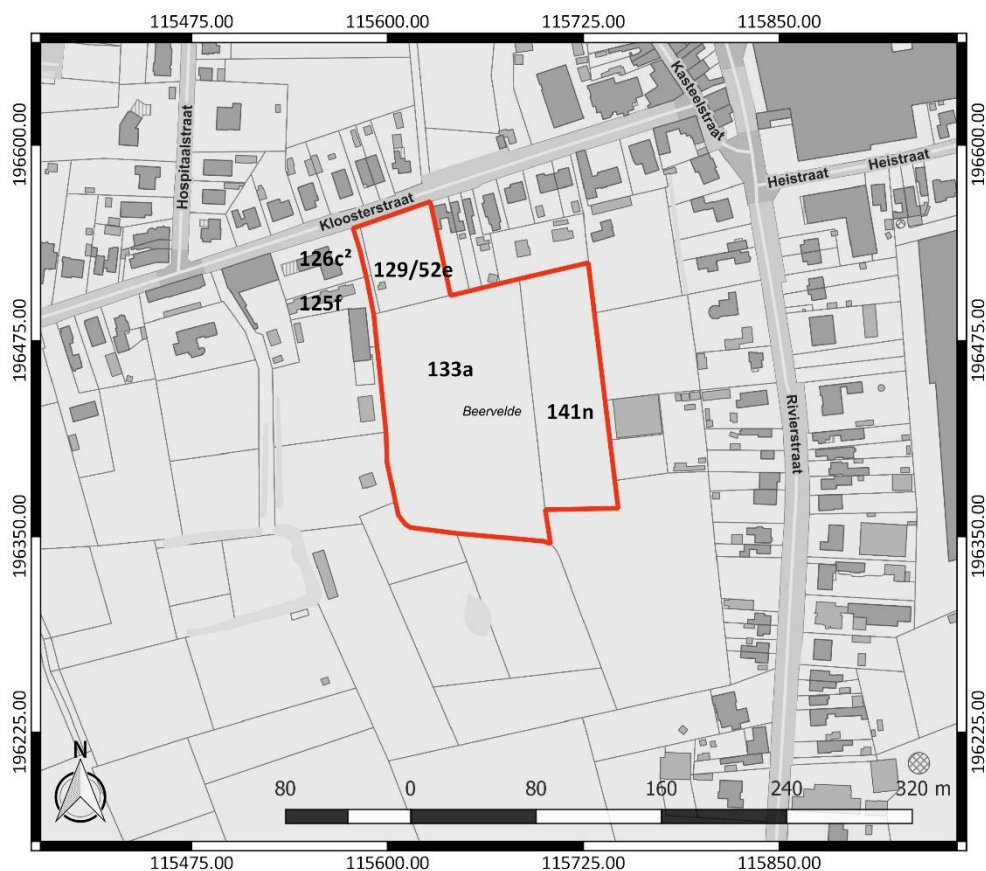
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Oost-Vlaanderen, Lochristi, Beervelde, Kloosterstraat, Oude Molen

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 115627, 196564
- 115728, 196525
- 115704, 196345
- 115577, 196546

Kadastraal plan:

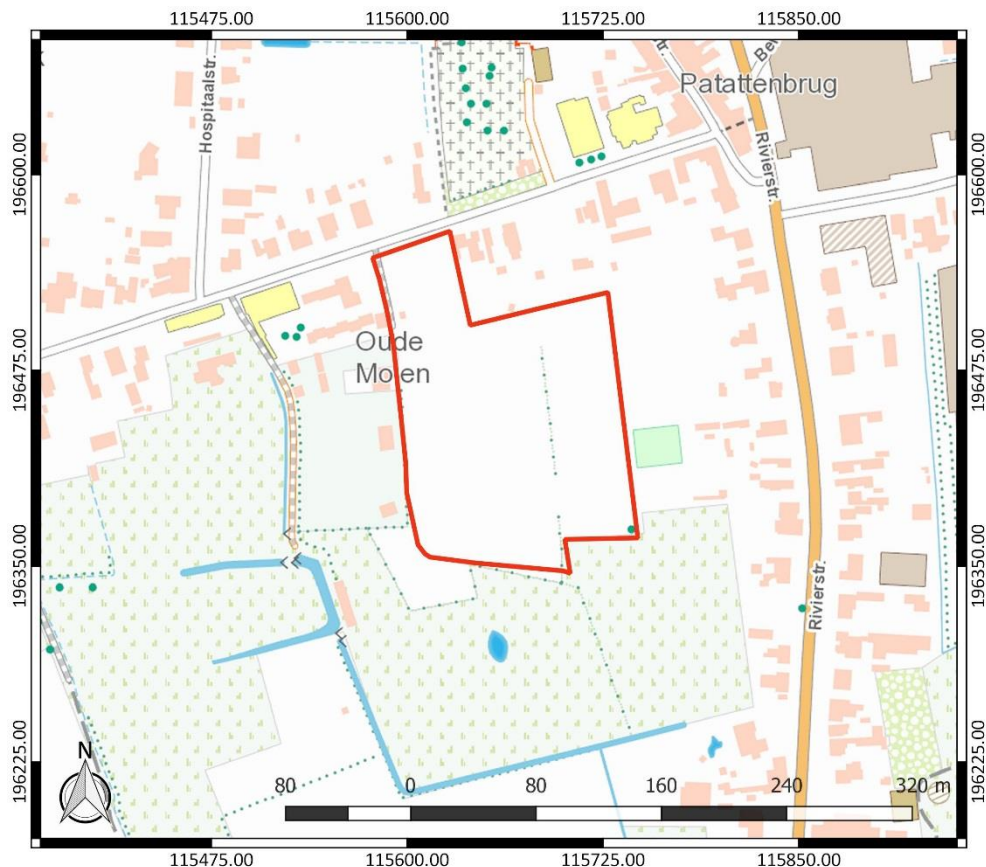

Figuur 1: Kadastraal plan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Beervelde, Afdeling 4, sectie D, nummers 125f (partim), 126c² (partim), 129/52e, 133a, 141n

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 24521 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 18/07/2017 – 09/08/2017

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland, grasland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Het gaat hier over een aanvraag tot een stedenbouwkundige vergunning voor de infrastructuurwerken ter uitrusting van het gebied zodat dit bouwrijp wordt voor sociale woningbouw. Dit omvat de aanleg van het volledige toekomstige openbaar domein: het gaat zowel om de wegen, parkings en riolering als de nieuwe openbare groenzone, inclusief waterbuffers en werken aan omliggende grachten (Figuur 3 en Figuur 4). De aan te leggen wegenis kent een verstoringsdiepte van ca. 50 cm. Nutsleidingen worden aangelegd langs de wegenis, ter hoogte van het voetpad. Er wordt een gescheiden rioleringsstelsel aangelegd. Daarvoor wordt een sleuf van ca. 1,00 m breedte gegraven, tot op een diepte van maximaal 2,50 m. Centraal op het terrein, ter hoogte van loten 6 tot 20, wordt een gracht voorzien langs de geplande wegenis. De gracht is bovenaan ca. 3,14 m breed, onderaan 1,30 m breed en ca. 1,10 m diep.

In het westen van het terrein wordt een groenzone voorzien. De groenzone is 2827m² groot, waarvan 417m² ingenomen wordt door een wadi. Aldus is 9,7% van het projectgebied (24676m²) voorzien voor effectief groen. Hier zal een kronkelende wadi aangelegd worden in functie van een duurzame waterhuishouding, tot op een diepte van ca. 84 cm. Een voetweg die hier voorzien wordt, heeft een breedte van ca. 1,00 m en een verstoringsdiepte van ca. 35 cm. In het zuiden van de groenzone wordt een 1,75 m hoge grasheuvel aangelegd. De bodemingreep is hier zeer beperkt. Deze bestaat uit het afgraven van de huidige graszode. Verspreid over de groenzone worden in totaal acht hoogstammige bomen aangeplant. De plantputten van de bomen zullen tot ca. 1 m uitgraven worden, de bodem zal ter hoogte hiervan losgemaakt worden tot ca. 1,30 m onder het maaiveld.

In de tussenliggende zones zal het terrein van de private bouwkavels mooi effen gelegd worden. Al de aanwezige bomen worden in het kader van de geplande werken gerooid. Daarnaast zijn er indirecte factoren zoals compactie bij de werfingrepen, die een invloed op het aanwezige bodemarchief hebben.

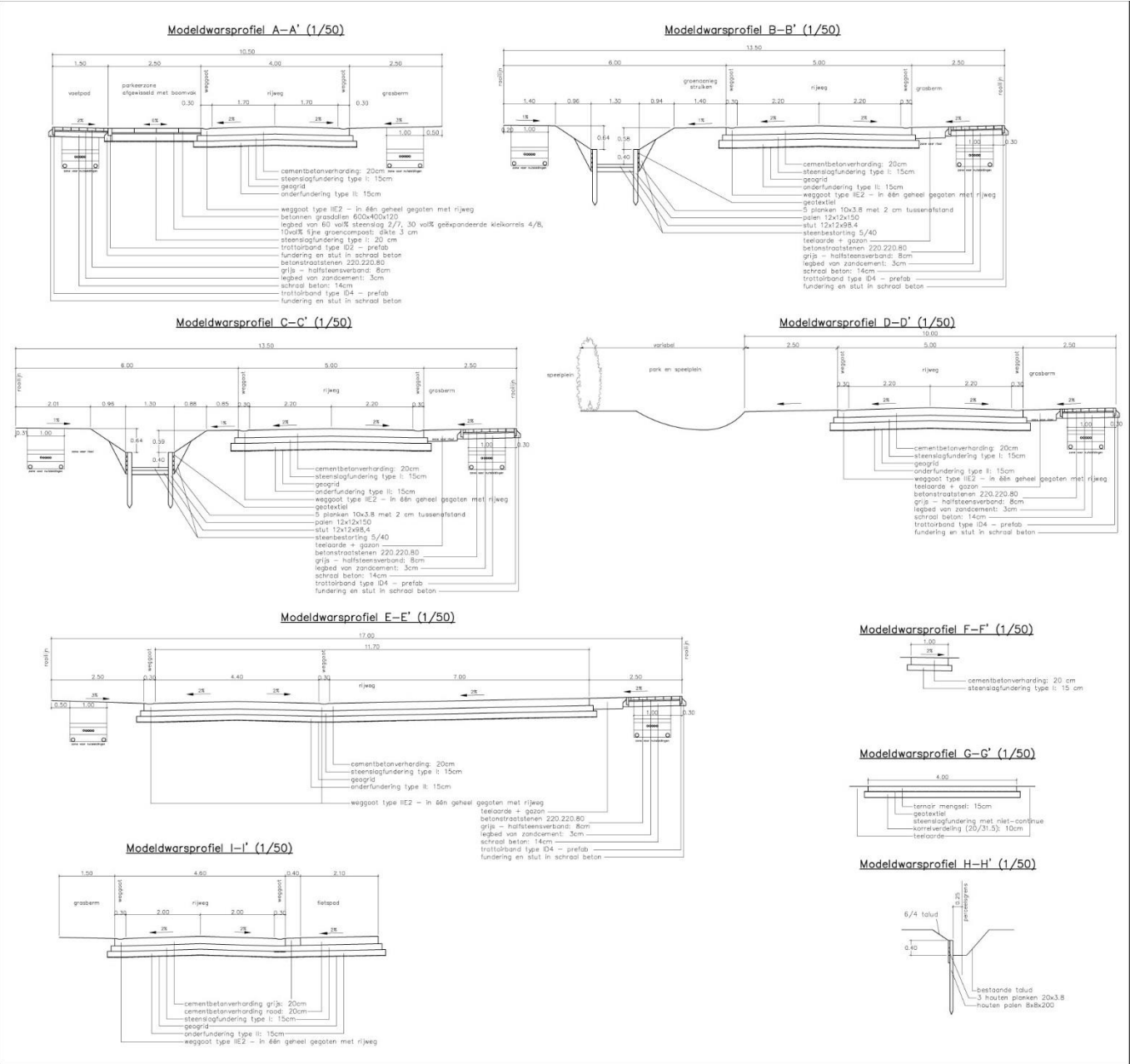
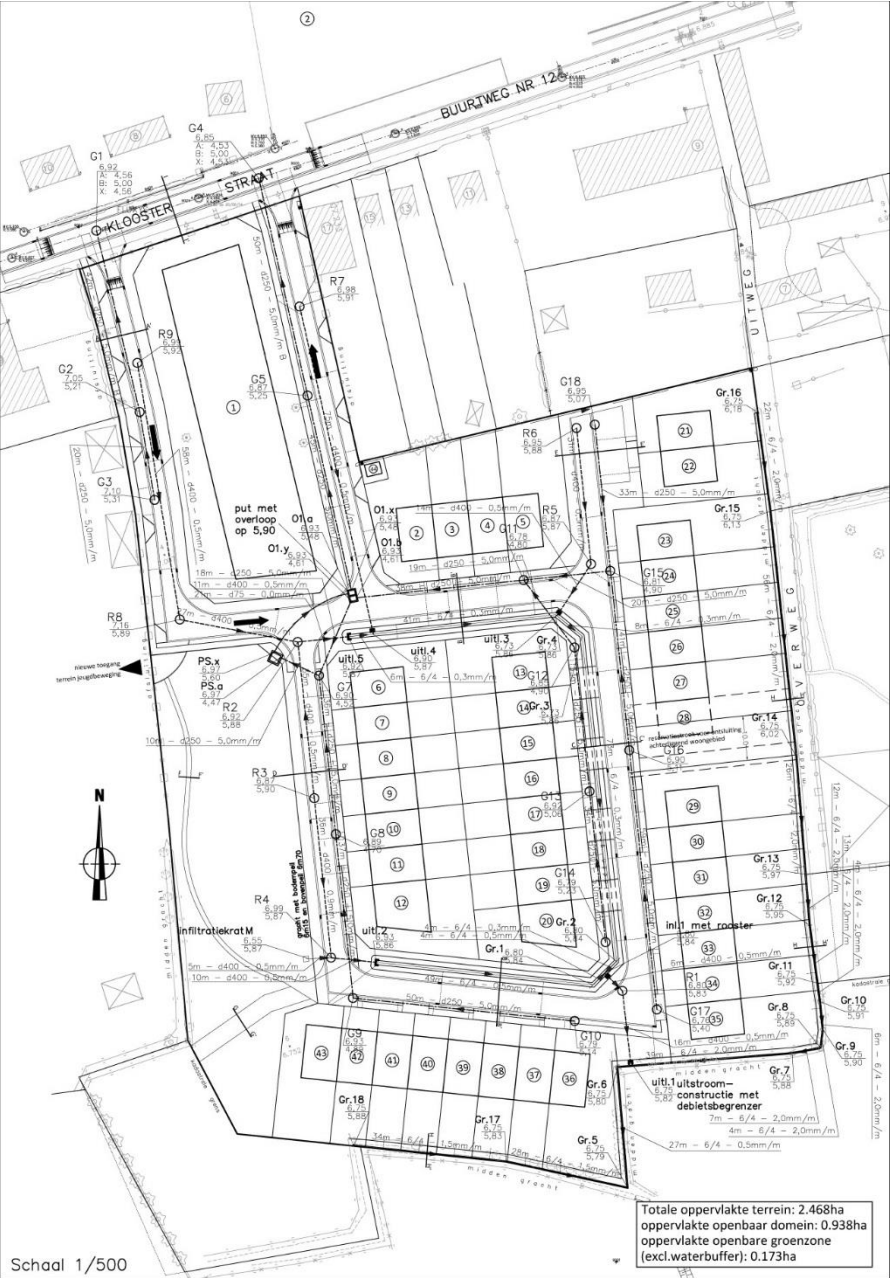
LEGENDE		
Bestaand	Ontworpen	Omschrijving
		as r'jweg trillerband kentstrook/weggeot = straatkolk
		huis+huisnummer+corpelpail deur +dorpelpail garage
		inspectieput + riolering RWA inspectieput + riolering DWA
		gracht + kopmuur afsluiting met draad afsluiting betonplaten afsluiting prikkeldraad afsluiting haag
		kleine boom – boom – stronk – struik verkeersbord – wegwijzer – publiciteitsbord kafotootpaa – parkeermeter straatkop – telefoon – electriciteit straatkop gas – diverse straatkop water – hydrant verlichtingspaal – electriciteitspaal huisaansluiting – putje – keldergat betontegels – betonstraatstenen – beton KWS – keien – dolomiet – steers ag
		buurtweg

Legende

- gras
- bloemenweide
- rijweg in beton
- parkeerstrook in betonnen grasdallen
- hoge beplanting
- haag
- voetpad in betonstraatstenen
- landbouwdreef in ternair mengsel
- opritten
- fietspad in rode beton
- waterbuffer/infiltratie
- rijweg in asfalt
- voetweg in beton

Figuur 3: Ontwerpplan (Irtas)

Figuur 4: Grondplan en doorsneden wegenwerken en rioleringswerken (Irtas)

LEGENDE		
Bestaand	Ontworpen	Omschrijving
		as rijweg
		trottoirband
		kantstrook/weggoot + straatkolk
		huisnummer + dorppeil deur + dorppeil garage
		inspectieput + riolering RWA
		inspectieput + riolering DWA
		gracht + kapmuur
		afsluiting met draad
		afsluiting betonplaten
		afsluiting prikkeldraad
		afsluiting haag
		kleine boom - stronk - struk
		verkeersbord - wegweiser - publiciteitsbord
		katastrofaal-parkmeter
		straatkap - telefoon-elektriciteit
		straatkap - gas-diverse
		straatkap - water-hydrant
		verlichtingspaal - elektriciteitspaal
		huisonderputje - keldergat
		betontegels - betonstraatstenen - beton
		KWS - keien - doormat - steenslag
		buurtweg
		zone voor nutsleidingen

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is gegeorefereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

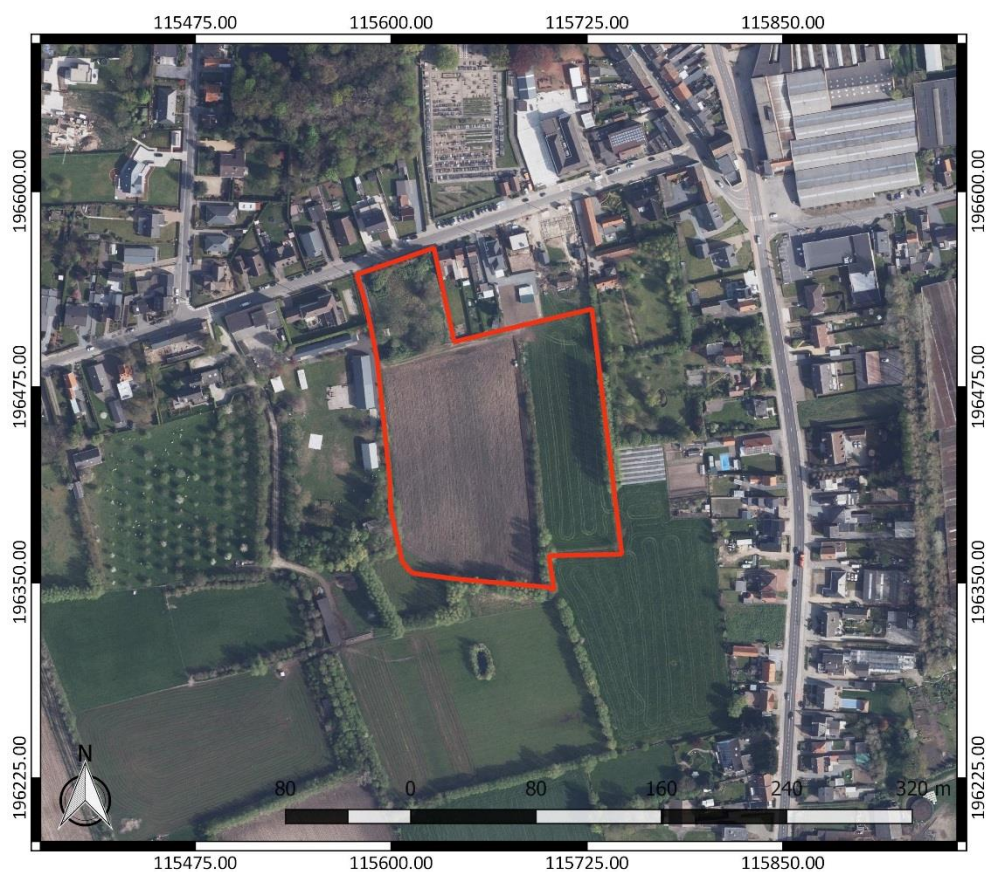
Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden drie momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

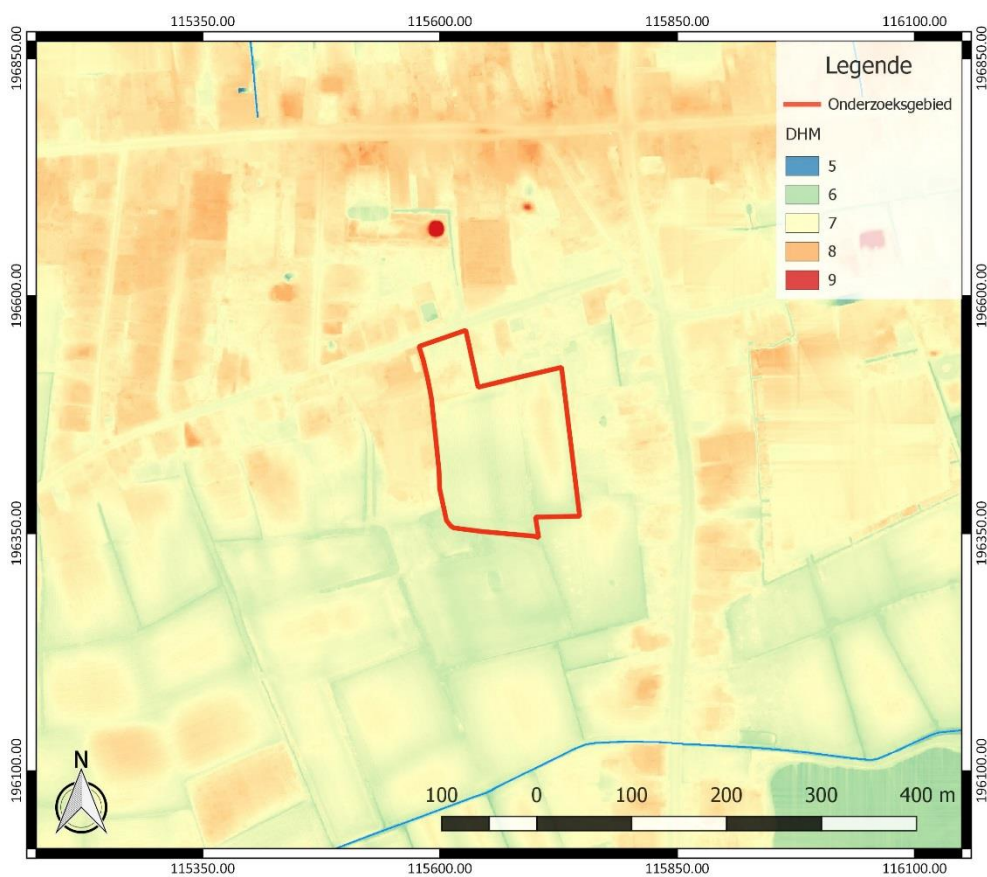
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen in het historische centrum van Beervelde, tussen de Kloosterstraat in het noord(west)en, de Kasteelstraat in het noordoosten, de Rivierstraat in het oosten en een naamloze, onverharde weg in het westen (Figuur 5). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden met landelijk karakter en agrarische gebieden. Hydrografisch behoort het tot het Beneden-Scheldebekken. Ten noorden stroomt de Lede. Ten noordoosten en ten noordwesten bevinden zich enkele naamloze waterlopen en de Beerveldsebeek. Ten oosten en ten zuiden vinden we de Scherpeheibeek (Figuur 7).

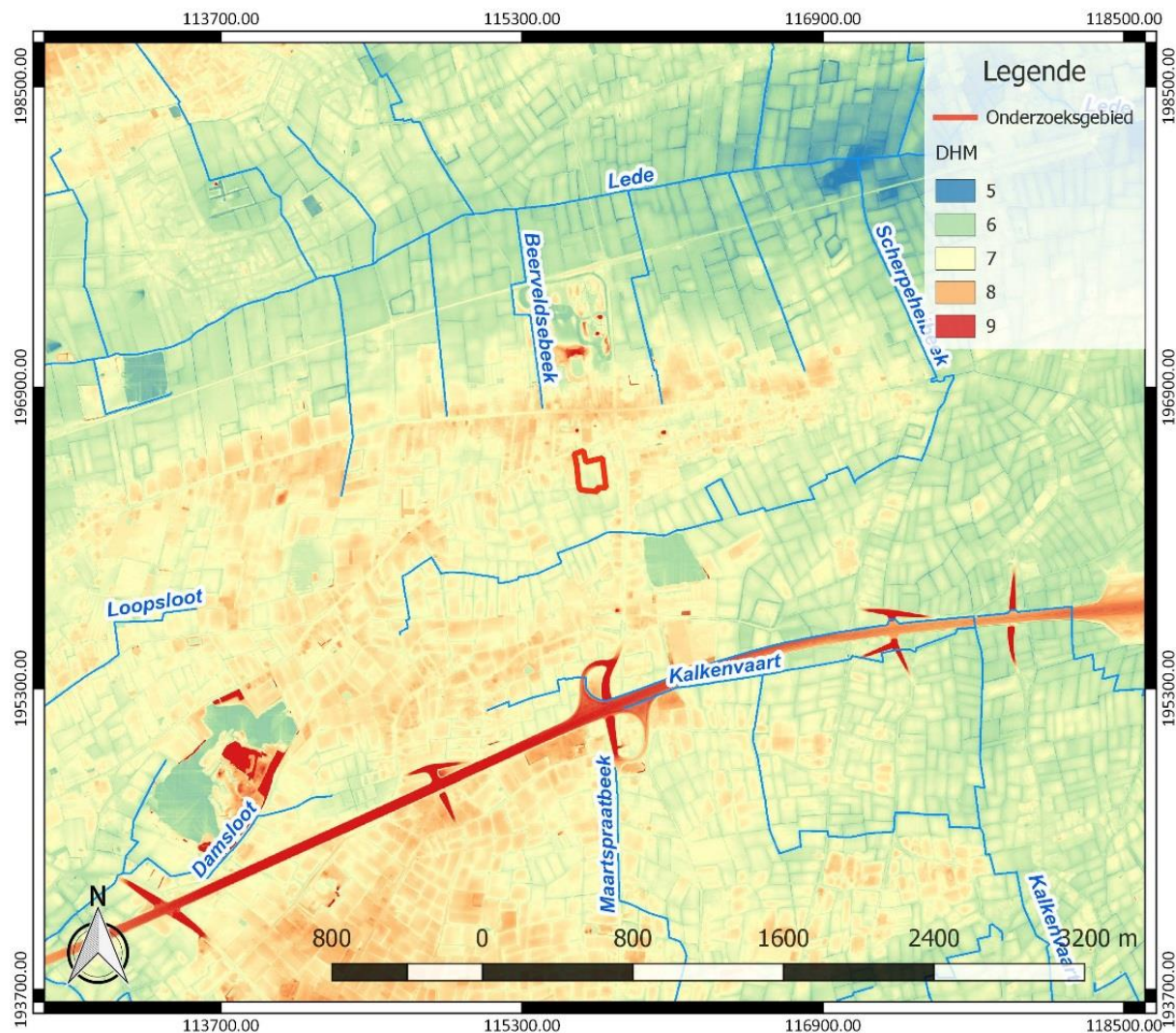

Figuur 5: Luchtfoto van 2016 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 6: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 7: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

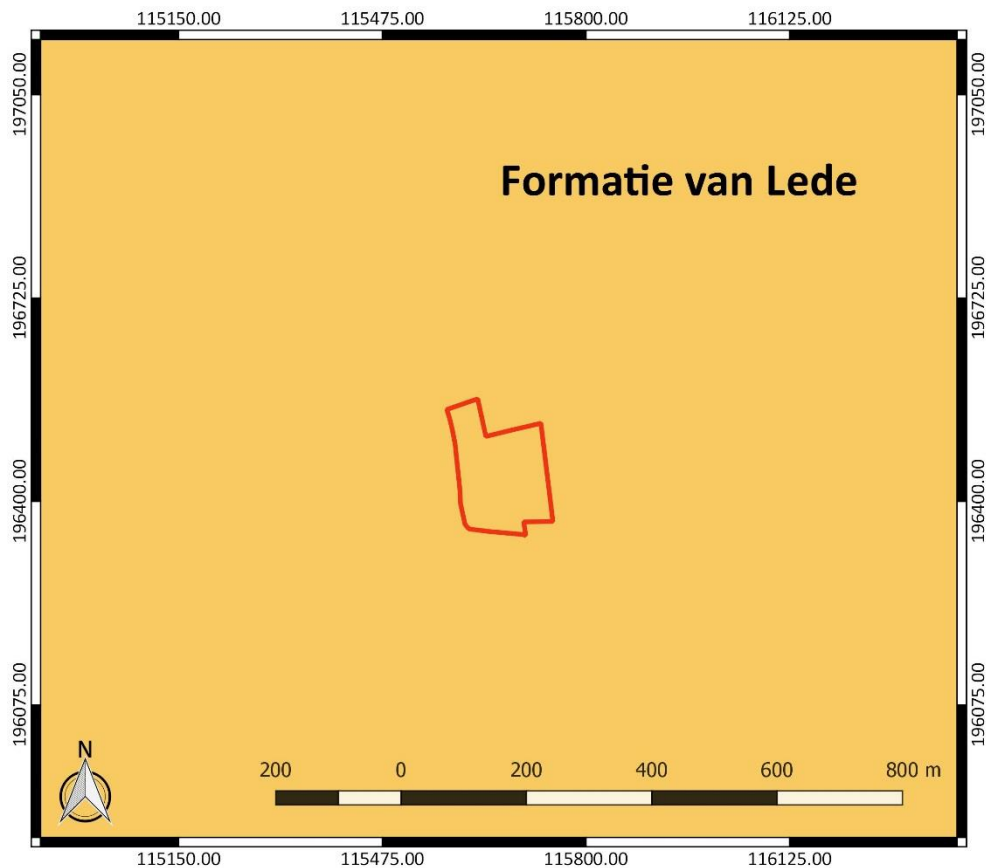

Figuur 8: Hoogteverloop van noordwest naar zuidoost (www.geopunt.be/kaart)

Geomorfologisch behoort Lochristi tot de zogenaamde Vlaamse Vallei, die ten noordoosten van Gent te situeren is. De Vlaamse Vallei is een glaciële erosievallei. Het is een laag en vlak dekzandgebied, met zwak uitgesproken westzuidwest en oostnoordoost georiënteerde zandruggen en depressies.³ Lochristi ligt in de ruggenzone van Zeveneken. Het is een erg vlak zandig gebied. Het reliëf loopt zeer langzaam op vanaf het noorden (waar zich de zuidrand van de Moervaartdepressie bevindt) naar het zuiden toe en daalt zeer geleidelijk vanaf het westen naar het oosten. De ruggenzone strekt zich uit van Oostakker over Lochristi en oostwaarts tot aan de Durmevallei nabij Lokeren. Evenwijdige en overwegend westzuidwest-oostnoordoost gerichte ruggen wisselen af met ondiepe beekdalletjes of opgelijnde kommen die tot 1 à 2 m lager liggen dan de omgeving.⁴ Het onderzoeksgebied is te situeren op een westzuidwest-oostnoordoost georiënteerde zandrug (Figuur 6), op een hoogte van 6,4 tot 7,3 m TAW (Figuur 8). Het terrein helt af naar het zuiden toe.

³ Inventaris Onroerend Erfgoed, ID 126625, Kantons Evergem en Lochristi (geraadpleegd op 4 juli 2017)

⁴ De Moor/ Van De Velde 1995, 4,7

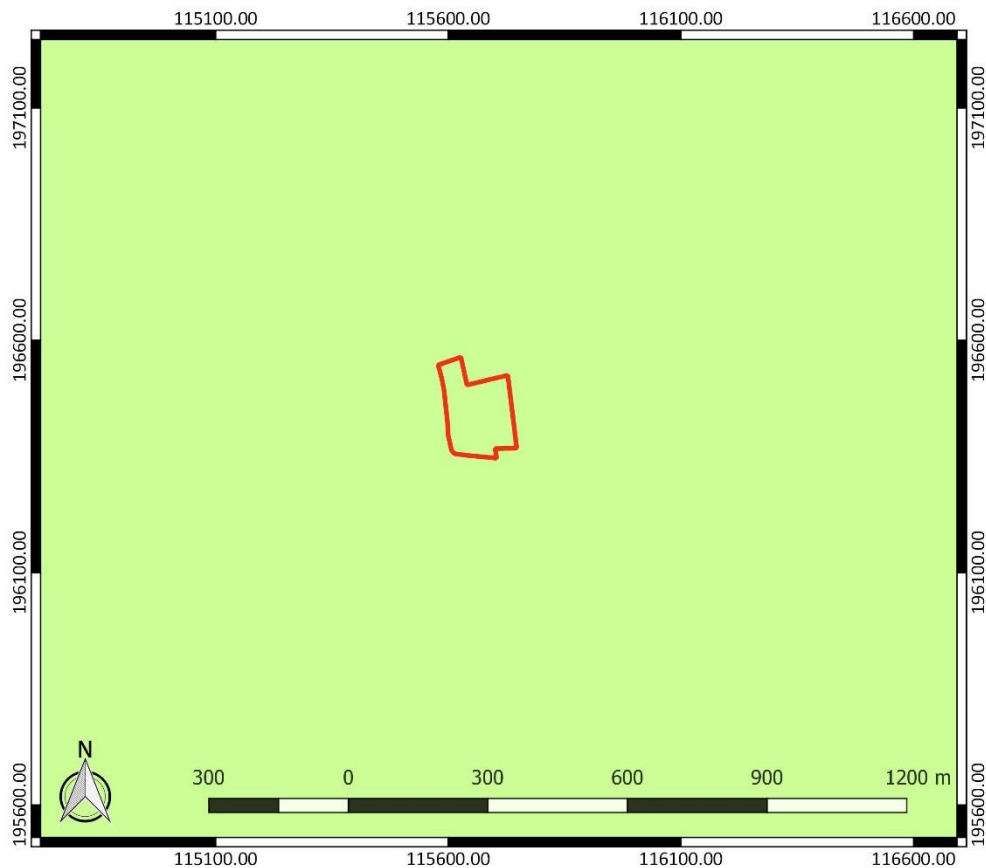
Figuur 9: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond (Figuur 9) bestaat uit de Formatie van Lede. Deze bestaat uit lichtgrijs fijn zand dat soms kalksteenbanken bevat, die kalkhoudend, fossielhoudend (*Nummulites variolarius*) en soms glauconiethoudend zijn en basisgrind bevatten.⁵

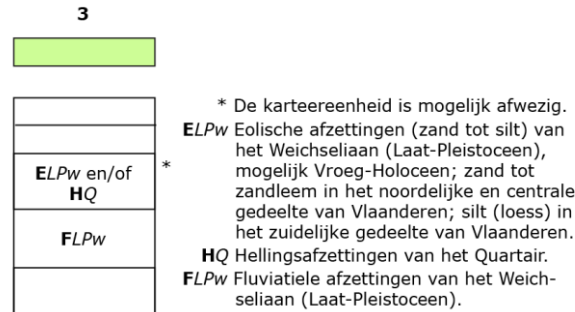
De quartairgeologische kaart (Figuur 10) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingsafzettingen van het Quartair. Hieronder bevinden zich oudere fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).⁶

⁵ www.geopunt.be/kaart

⁶ www.geopunt.be/kaart

Figuur 10: Quartairegeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

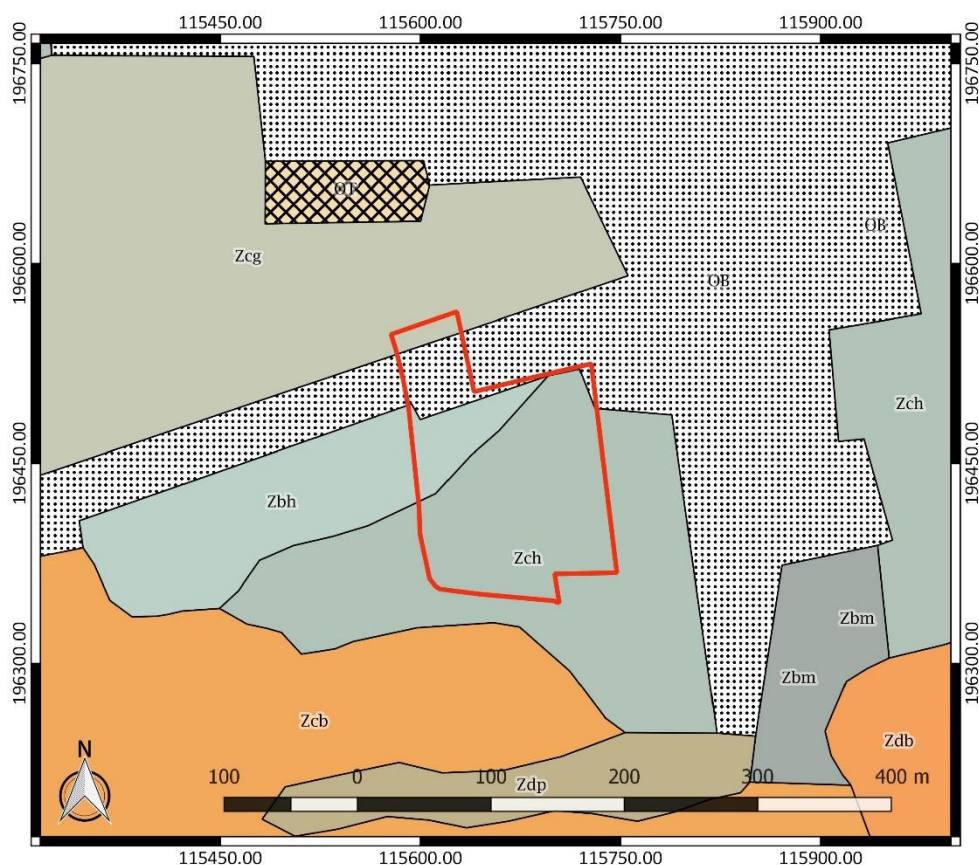

Figuur 11: Legende bij de quartairegeologische kaart (www.geopunt.be)

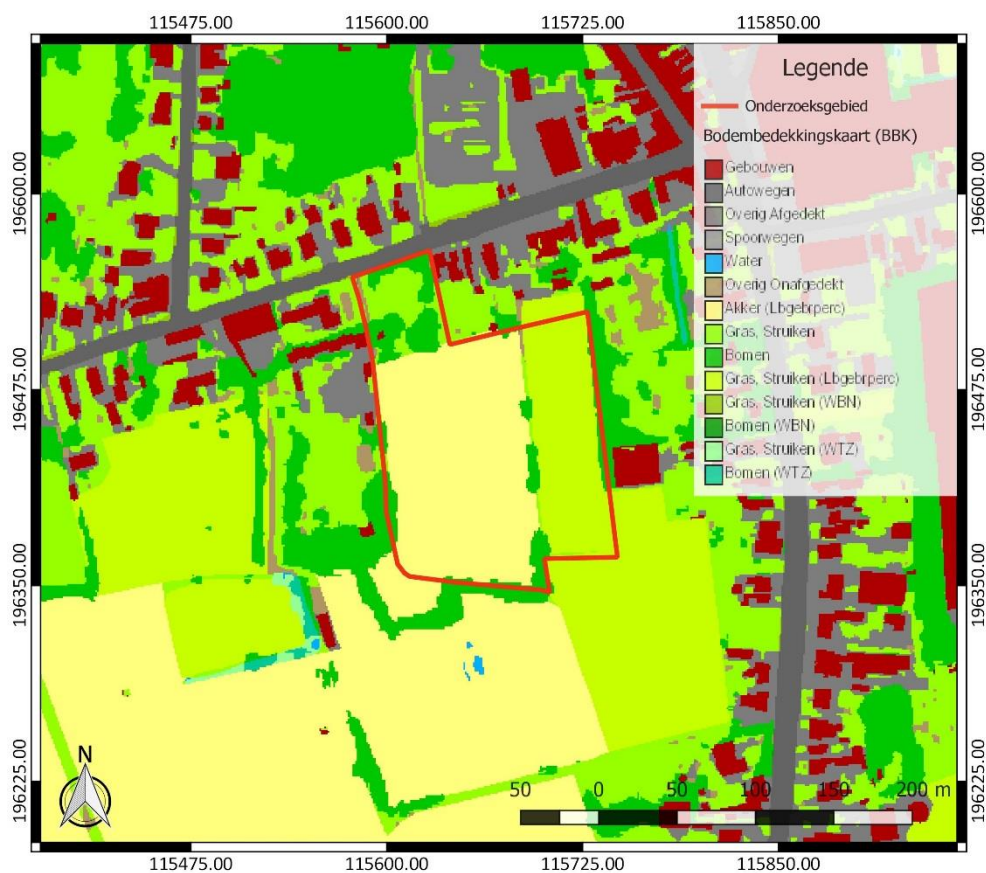
De bodemkaart (Figuur 12) toont dat in het noordnoordwesten van het onderzoeksgebied een matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Zcg) te verwachten is. In het (noord)westen is er volgens de bodemkaart een droge zandbodem (Zbh) en van het noordoosten tot het zuidwesten een matig droge zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont (Zch) aanwezig. Een deel van het noorden van het terrein valt binnen een bebouwde zone (OB).

In het onderzoeksgebied is op de bodemgebruikskaart één gebouw te bemerken. Voor het overige wordt het volgens de bodemgebruikskaart ingenomen door gras, struiken, bomen, akkerland en braakliggend terrein (Figuur 13). Dit komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 5). Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid binnen het onderzoeksgebied verwaarloosbaar (Figuur 14).

Figuur 12: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 13: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 14: Potentiële bodemerisiekarte met aanduiding van het onderzoekgebied (www.geopunt.be), met groen: verwaarloosbaar

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De oude vorm van Lochristi is "Lo", in het Germaans "open plek in een bos" en oorspronkelijk doelend op de open plek in het Lobos. In 1210 was de oudste vermelding "Lo" al verruimd tot een groter gebied dan het Lobos. Lochristi maakte met het later (1287) van Lochristi afgescheiden Zeveneken deel uit van het bosrijke gebied ten noordoosten van Gent, dat zich uitstrekte tot Lokeren en gemeenschappelijk bezit was van het dorp Achtene, een nederzetting op de grens van Lochristi en Oostakker. Dit gebied werd door de Heilige Amandus aangekocht als bezit voor de door hem te Gent gestichte Sint-Baafsabdij.⁷

Door verdeling van het abdijbezit in 819 tussen de kloostergemeenschap en de abt werd de Sint-Baafsheerlijkheid een abbatiaal goed. Vanaf 1067 was de Heilige Kerstkerk (gelegen op het Sint-Baafsdorp naast de Sint-Baafsabdij te Gent) de parochiekerk van de later afzonderlijke parochies Lochristi, Zeveneken, Zaffelare, Oostakker, Desteldonk en Mendonk (samen de Sint-Baafsheerlijkheid vormend). De bezittingen van Sint-Baafsabdij werden in de 9de eeuw geïsurpeerd door de Graaf van Vlaanderen en na terugkeer van de monniken in het begin van de 12de eeuw gedeeltelijk gerestitueerd, voornamelijk het zuidelijke en oostelijke deel van Lochristi dat in de 13de eeuw in cultuur werd gebracht. Lobos zou pas in de 14de eeuw ontgonnen zijn. Op de tot heidegronden gedegenerende hogere zandstroken ontstonden van west naar oost oude verkeerswegen.⁸

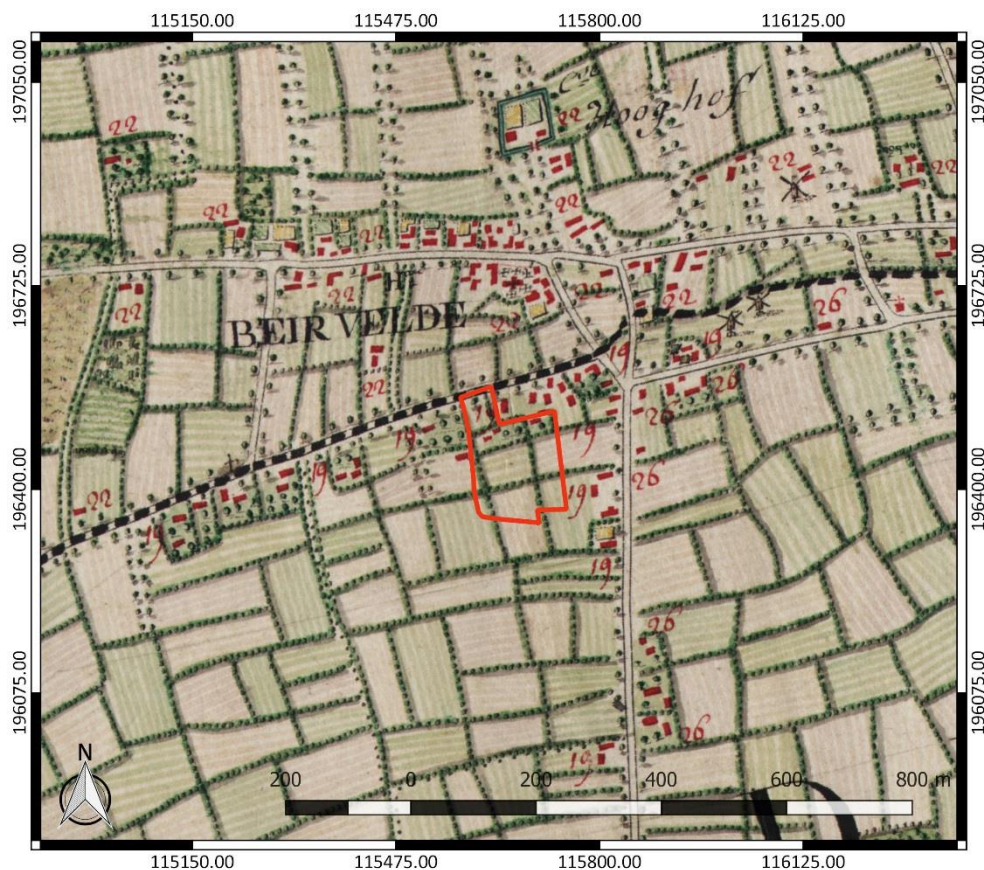
⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Lochristi, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121321> (geraadpleegd op 24 juli 2017)

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Lochristi, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121321> (geraadpleegd op 24 juli 2017)

Administratief behoorde Lochristi tot de kasselrij van de Oudburg van Gent. Vanaf de 14de eeuw werd sancti Christi toegevoegd aan de naam Lo om het gebied te onderscheiden van andere abdijbezittingen met de naam Lo. Tussen 1221 en 1280 werd Lochristi een afzonderlijke parochie. Het noordwestelijk deel van Lochristi werd door de graaf langer achtergehouden en later gerestitueerd aan de Sint-Baafsabdij, maar deze gebieden bleven afzonderlijke entiteiten. Het betreft onder meer de keure van Hijile, die in 1560 aan de abdij werd overgedragen, en het laatschap Heindrikslaar. Met de dood van de laatste abt van de Sint-Baafsabdij in 1563 ging Lochristi met de rest van de Sint-Baafsheerlijkheid over in handen van het bisdom Gent.⁹

Het onderzoeksgebied ligt in de deelgemeente Beervelde, waarvan het noordelijke deel aanvankelijk een gehucht van de gemeente Destelbergen was. Het huidige Beervelde ontstond pas in 1921 door samenvoeging van Beervelde met verschillende wijken. De oudste vermelding, als "Berenvelt", gaat terug tot een akte uit 1309. Beervelde was afhankelijk van de Gentse Sint-Pietersabdij en gedeeltelijk van het Land van Dendermonde. Pas in 1809 werd Beervelde een afzonderlijke parochie, afhangend van de dekenij Lokeren.¹⁰

Figuur 15: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

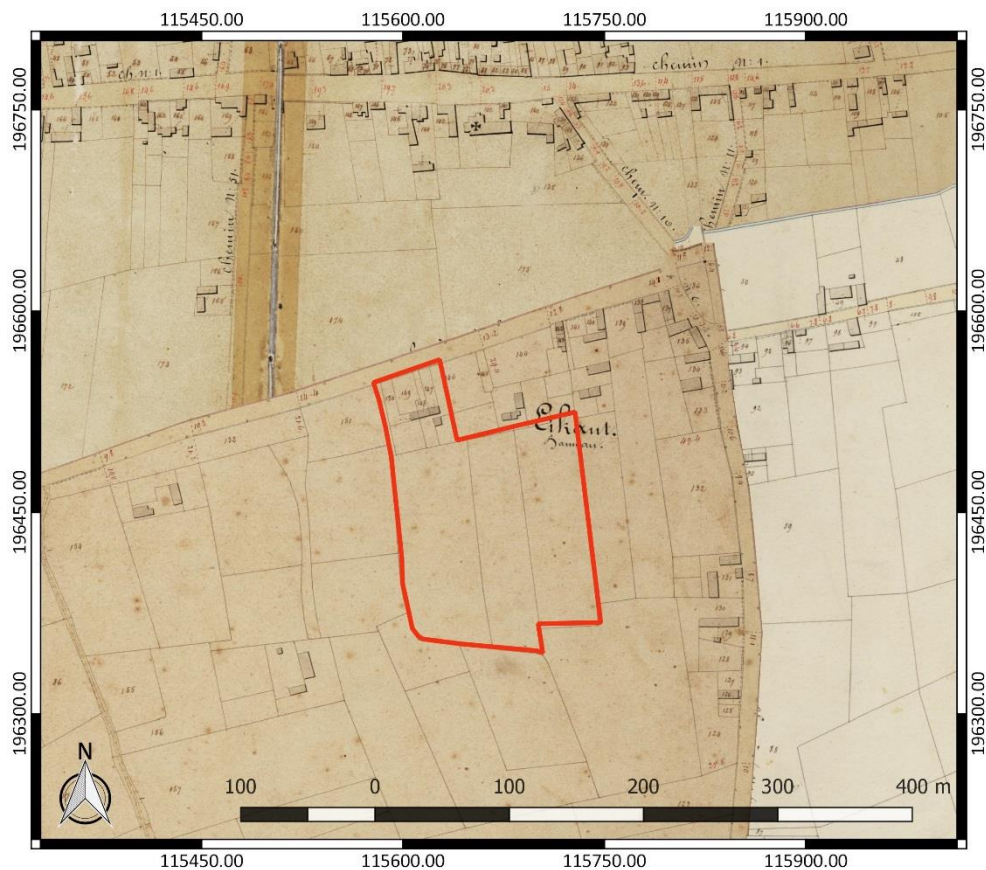
Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied grotendeels in gebruik is als akkerland, afgebakend door hagen (Figuur 15). Het terrein is gelegen langs een weg die overeenstemt met de huidige Kloosterstraat. Deze weg vormde de grens tussen twee heerlijkheden: het land van de burggraaf van Gent en dat van de heer van Dendermonde. In het noorden van het onderzoeksgebied is bebouwing

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Lochristi, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121321> (geraadpleegd op 24 juli 2017)

¹⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed, ID 121322, Beervelde (geraadpleegd op 18 juli 2017)

te bemerken. Het onderzoeksgebied bevindt zich in de historische dorpskern van Beervelde. Op korte afstand ten noorden van het onderzoeksgebied is de kerk van Beervelde aangegeven.

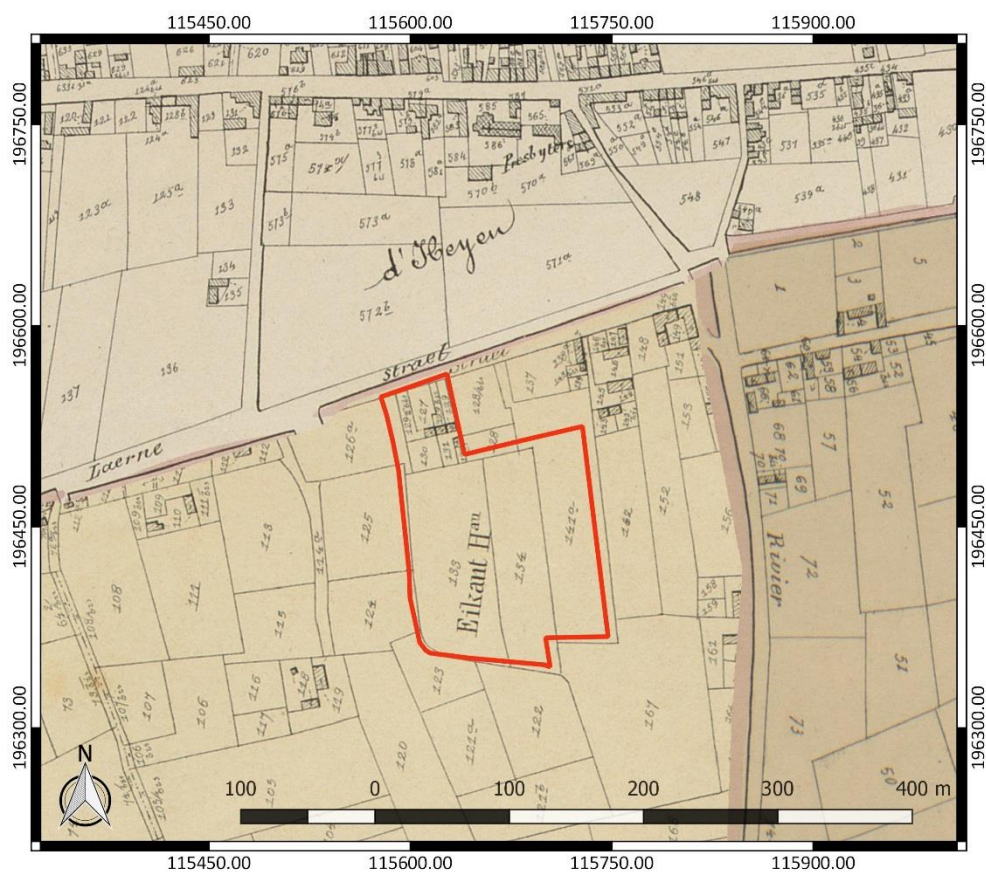
Op de Atlas der Buurtwegen (1841, Figuur 16) en de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879, Figuur 17) is opnieuw bebouwing te zien in het noorden van het onderzoeksterrein. Het lijkt te gaan om hetzelfde gebouw dat ook reeds te zien was op de zgn. Ferrariskaart. Een meer zuidelijk gelegen gebouw dat aangegeven is op de zgn. Ferrariskaart is op de Atlas der Buurtwegen en de zgn. Popp kaart niet meer te zien. Vermoedelijk was de rest van het terrein nog steeds in gebruik als akkerland.

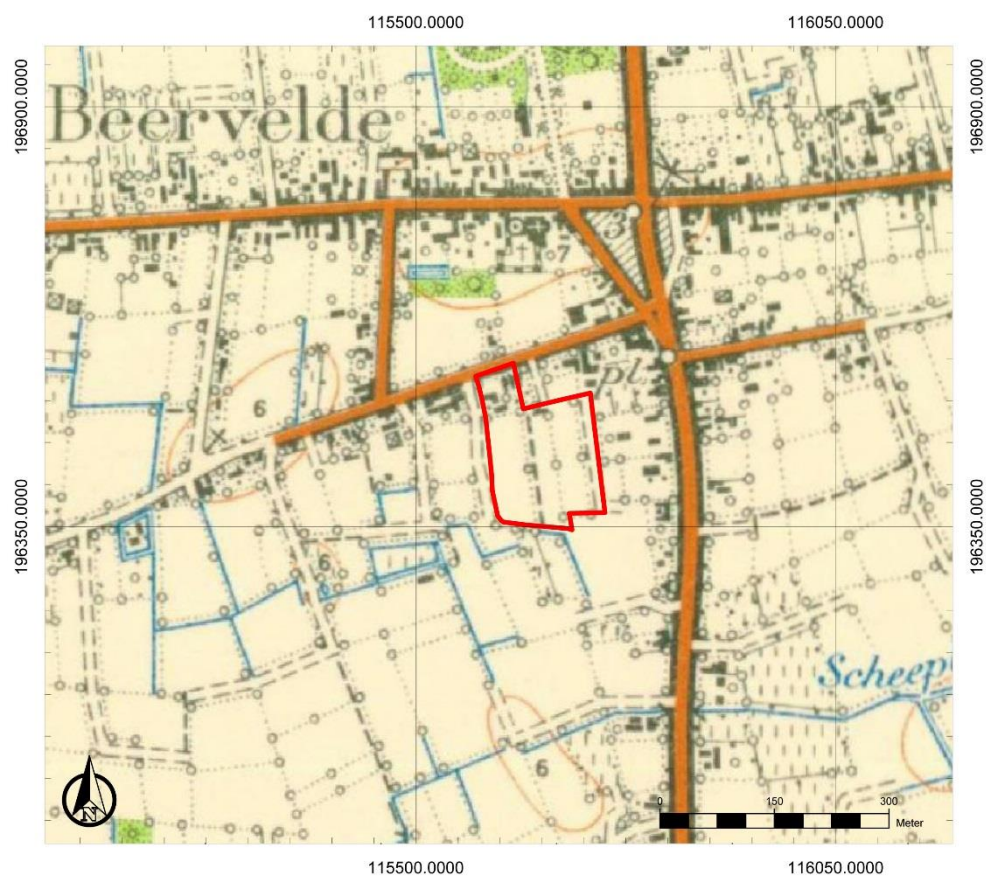
Figuur 16: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op een topografische kaart uit 1939 (Figuur 18) is het onderzoeksgebied nog steeds bebouwd in het noorden, maar de bebouwing lijkt gewijzigd. Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 19) toont dat het terrein grotendeels dienst bleef doen als akkerland. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 20) toont dat het terrein nog steeds in gebruik is als akkerland. De bebouwing in het noorden is nog steeds aanwezig. Het beeld op de luchtfoto komt grotendeels overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 5).

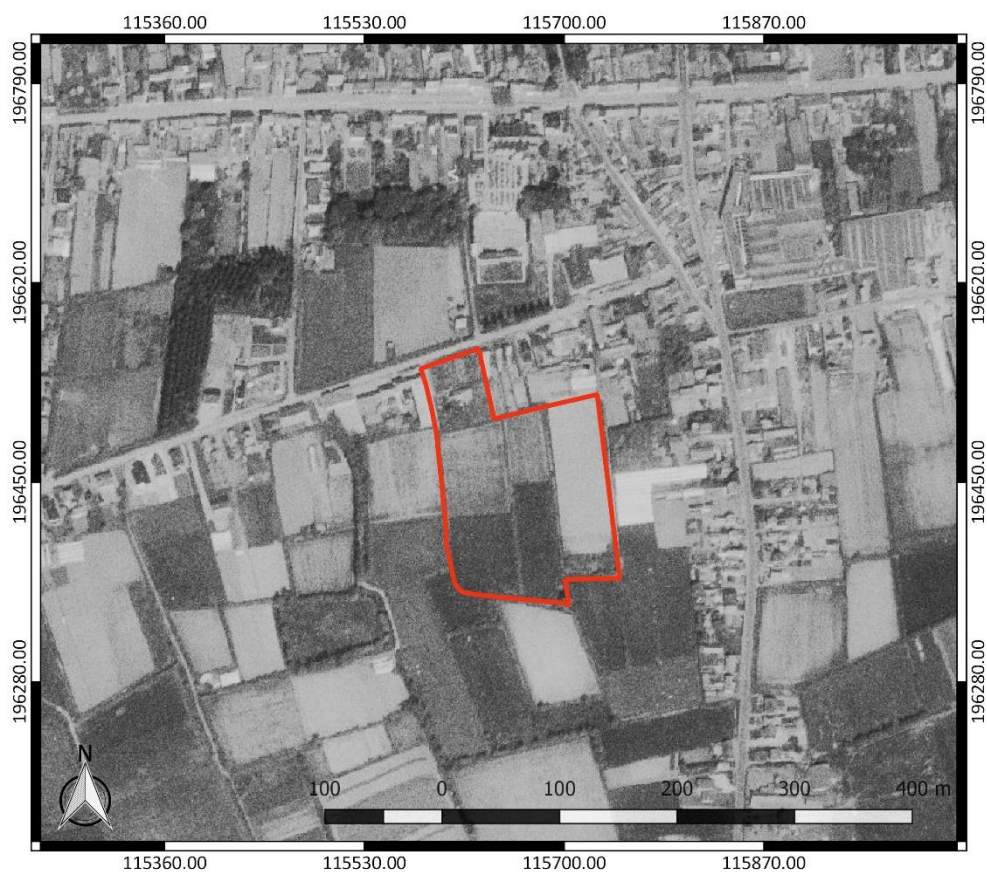

Figuur 17: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 18: Topografische kaart uit 1939 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Figuur 19: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

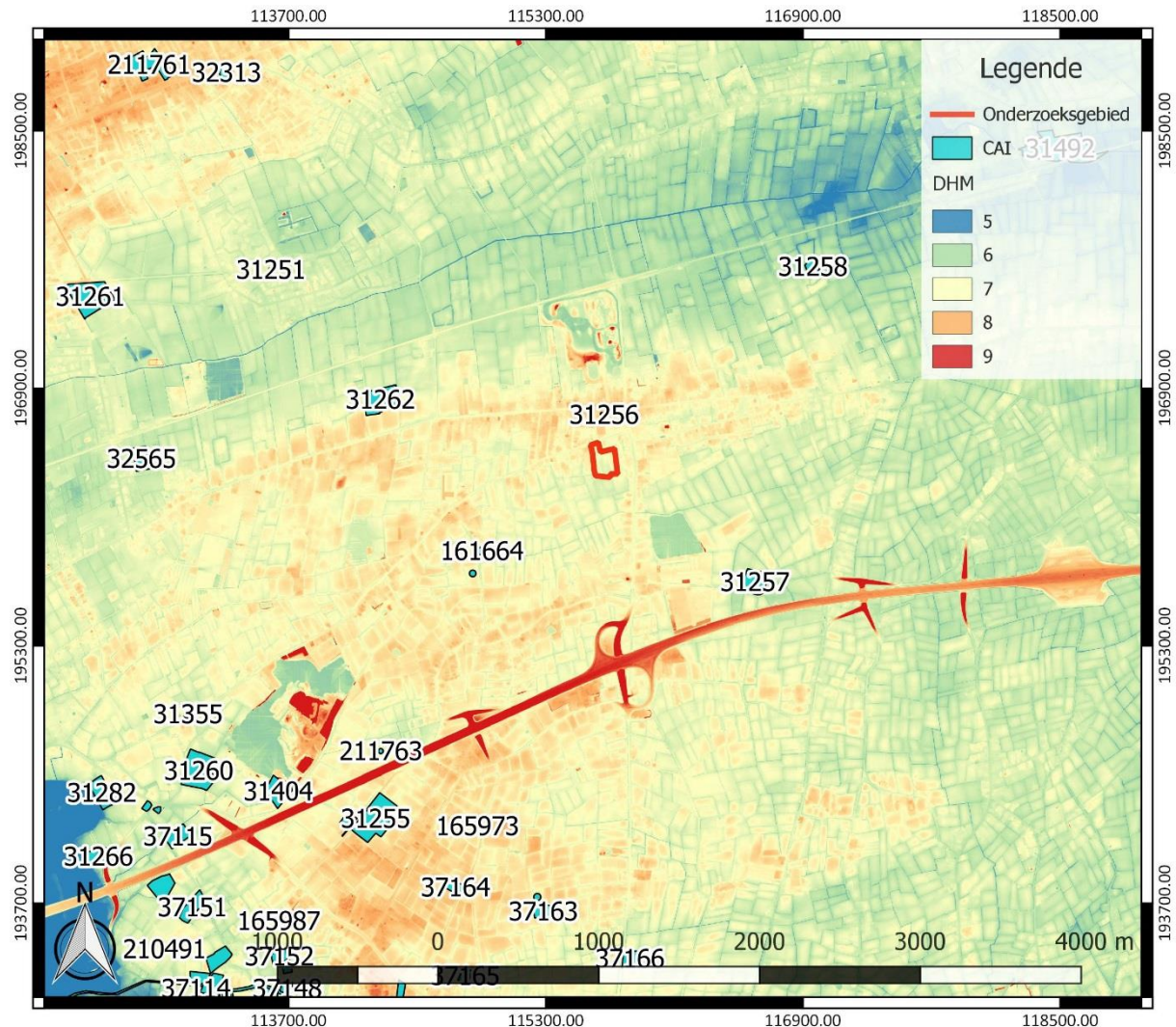

Figuur 20: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 21). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 21: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DHM

CAI ID 31256 is de meest nabijgelegen CAI-locatie. Hier bevindt zich een kapel uit de late middeleeuwen. In 1809 werd de kapel omgedoopt tot kerk van de parochie Beervelde. Ook is er een vlakgraf met meerdere structuren uit deze periode gevonden.¹¹

In de nabije omgeving werden verder ook metaaldetectievondsten gedaan. Op locatie CAI ID 161664 is een munt uit de Karolingische periode (vroeg middeleeuwen) gevonden, die rond 914-919 gedateerd kan worden. Ook werd een koperen rekenpenning gevonden uit de 16de eeuw (CAI ID 164428, ten zuidwesten van CAI ID 161664).¹²

¹¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 31256, Parochiekerk Sint-Daniël (geraadpleegd op 18 juli 2017)

¹² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 161664, Zijstraat I (geraadpleegd op 18 juli 2017)
Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 164428, Zijstraat (geraadpleegd op 18 juli 2017)

Er bevinden zich ook verschillende sites met walgracht uit de (late)middeleeuwen in de omgeving, onder meer op locatie CAI ID 31262. Hier bevond zich een kasteel waarin later een pensionaat werd ondergebracht. Een andere walgrachtsite uit de middeleeuwen is het Goed te Raveschoot op locatie CAI ID 31257. Raveschoot was een heerlijkheid. Het goed had een dubbele omwalling. Ooit stond hier het jachtslot van de heren van Dendermonde, dat later eigendom van de graven van Vlaanderen werd.¹³

In de wijdere omgeving zijn oudere vondsten aan het licht gekomen. Aan de hand van veldprospectie werd een silex afslag uit de steentijd gevonden op locatie CAI ID 37152 en op CAI ID 37153 (ten noordwesten van CAI ID 37151).¹⁴ Op locatie CAI ID 32313 werd een losse vondst gedaan van een bronzen randbijl uit de vroege bronstijd.¹⁵ In de omgeving zijn ook vondsten uit de Romeinse tijd aangetroffen. Er werd een bronzen munt gevonden op locatie CAI ID 210491 en op locatie CAI ID 31260 werd de romp van een Romeins beeldje in witgele keramiek/pijpaarde aangetroffen. Het beeldje wordt geïnterpreteerd als Venus met de duif. De vondst gebeurde op een 16de-eeuwse site met walgracht.¹⁶ Op locatie CAI ID 31255 is een ongedateerd lusthof gelokaliseerd, dat zich in de heerlijkheid Ertbuur bevond. Het lusthof had een opperhof/neerhofstructuur, wallen en een gracht.¹⁷

Met veldprospectie en kaartstudie werden er nog verschillende laatmiddeleeuwse walgrachtsites in de omgeving gelokaliseerd, onder meer op locatie CAI ID 37166. Op CAI ID 37115 is een rechthoekige walgracht gevonden, met in het midden nog twee kleine stukken gracht en een recenter hoevegebouw. Op CAI ID 37116 (ten noorden van CAI ID 37114) waren de grachten in 1996 nog zichtbaar. De site is ook rechthoekig en vandaag de dag verdeeld in twee woonerven.¹⁸ Uit dezelfde periode is er een omwald opperhof gevonden op CAI ID 31404 en een gedeeltelijk omwalde site met walgracht op CAI ID 31259 (ten zuidwesten van CAI ID 31255).¹⁹ Een laatmiddeleeuwse hoeve is gevonden op CAI ID 31355.²⁰

Andere vondsten in de omgeving bevinden zich al op vrij grote afstand van het onderzoeksgebied en of kennen een andere landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied in te schatten en worden hier daarom niet nader besproken.

¹³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 31262, Goed het Steentje (geraadpleegd op 18 juli 2017)

Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 31257, Goed te Raveschoot (geraadpleegd op 18 juli 2017)

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 37152, Reiger (LA62) (geraadpleegd op 19 juli 2017)

Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 37153, Meerskant (LA63) (geraadpleegd op 19 juli 2017)

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 32313, Lochristi (LO64) (geraadpleegd op 18 juli 2017)

¹⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 210491, Meerskant (geraadpleegd op 19 juli 2017)

Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 31260, Belderikhoeve (geraadpleegd op 18 juli 2017)

¹⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 31255, Kasteel Rooman d' Ertbuer (geraadpleegd op 19 juli 2017)

¹⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 37166, Rivierstraat (LA81) (geraadpleegd op 19 juli 2017)

Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 37115, Hertbuur (LA2) (geraadpleegd op 19 juli 2017)

Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 37116, Hoeve de Perrick (LA3) (geraadpleegd op 19 juli 2017)

¹⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 31404, Goed ter Most (geraadpleegd op 19 juli 2017)

Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 31259, Polfliethoeve (geraadpleegd op 19 juli 2017)

²⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 31355, Goed ter Jacht (geraadpleegd op 18 juli 2017)

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

Het onderzoeksgebied kent archeologisch potentieel voor resten uit de steentijd tot de nieuwe tijd. Het terrein heeft een gunstige landschappelijke ligging, op een westzuidwest-oostnoordoost georiënteerde zandrug, in de nabijheid van waterlopen. Verder is de ligging in de historische dorpskern van Beervelde en op korte afstand van de kerk van Beervelde van belang. Historische kaarten geven aan dat historische bebouwing te verwachten is in het noorden van het terrein. Deze bebouwing gaat minstens terug tot de 18de eeuw. Gekende archeologische waarden in de omgeving onderstrepen het archeologisch potentieel voor vondsten uit de steentijd tot de nieuwe tijd.

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Historische kaarten tonen reeds vanaf de 18de eeuw de aanwezigheid van bebouwing in het noorden van het terrein aan. Daarnaast geven ze aan dat het terrein reeds lang in gebruik is als akkerland. Op basis daarvan zijn geen grootschalige verstoringen te verwachten op het terrein. De historische bebouwing werd in de 20ste eeuw vervangen en overbouwd. Het is op dit moment onduidelijk of de resten van historische bebouwing daarbij verstoord werden.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De werken omvatten de aanleg van wegenis en riolering, evenals omgevingsaanleg. Bodemingrepen zullen binnen het volledige terrein plaatsvinden. De diepte van deze bodemingrepen varieert tussen 50 cm en 2,50 m. Daarnaast dient rekening gehouden te worden met de negatieve invloed van compactie van de bodem door het gebruik van zware machines. We moeten besluiten dat het bodemarchief in het kader van de geplande werken bedreigd is binnen het volledige onderzoeksgebied.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent voor vondsten uit de steentijd tot de nieuwe tijd. Voor het noorden van het terrein is er een concrete verwachting naar de aanwezigheid van resten van historische bebouwing die te zien is op historische kaarten. Verder wordt een goed bewaard bodemarchief verwacht. Daaruit volgt dat bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig is.

Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Veldkartering is niet aangewezen omdat het bureauonderzoek reeds voldoende informatie aanlevert om het archeologisch potentieel van het terrein in te kunnen schatten. Daarnaast dient deze onderzoeksmethode sowieso nog gevolgd te worden door andere onderzoeksmethodes. Daarom is het opportuun om meteen tot andere onderzoeksmethodes over te gaan. Landschappelijk booronderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op steentijd artefactensites in te schatten. Afhankelijk van het potentieel op steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend booronderzoek nodig. Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent voor vondsten uit de steentijd tot de nieuwe tijd. Voor het noorden van het terrein is er een concrete verwachting naar de aanwezigheid van resten van historische bebouwing die te zien is op historische kaarten. Verder wordt een goed bewaard bodemarchief verwacht. Daaruit volgt dat bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig is.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

De Moor, G./D. Van De Velde, 1995: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 14 Lokeren*, Gent.

4.2 Websites

Cartesius (2017)
<https://www.cartesius.be>

Centrale Archeologische Inventaris (2017)
<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2017)
<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2017)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

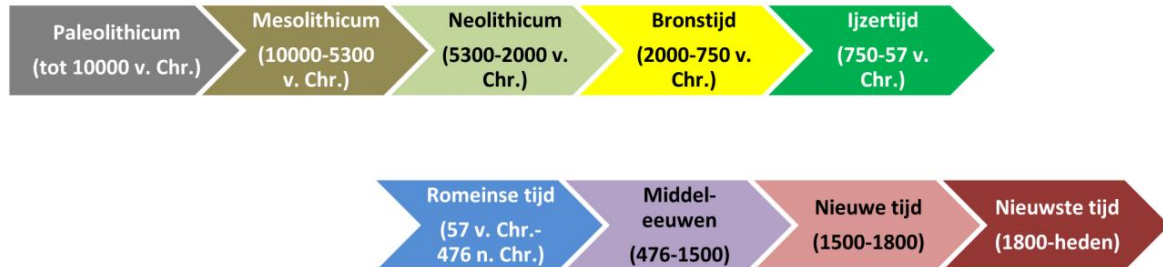
Geopunt Vlaanderen (2017)
<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2017)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2017)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

5.2 Plannenlijst

Plannenlijst bureauonderzoek: projectcode 2017F90

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	18/07/2017
2	Verstoringskaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	18/07/2017
3	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	18/07/2017
4	Bouwplan	Ontwerpplan	1:1	Digitaal	02/08/2017
5	Bouwplan	Ontwerpplan	1:1	Digitaal	02/08/2017
6	Hoogtemodel	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	1:1	Digitaal	18/07/2017
7	Hydrografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	18/07/2017
8	Doorsnede	Terreinverloop	1:1	Digitaal	18/07/2017
9	Tertiaire geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	18/07/2017
10	Quartairegeologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	18/07/2017
11	Bodemkaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	18/07/2017
12	Bodemgebruikskaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	18/07/2017
13	Bodemosiekaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	18/07/2017
14	Historische kaart	Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden	1:1	Digitaal	18/07/2017
15	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen	1:1	Digitaal	18/07/2017
16	Historische kaart	Atlas cadastral parcellaire de la Belgique	1:1	Digitaal	18/07/2017
17	Topografische kaart	1939	1:1	Digitaal	18/07/2017
18	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	1:1	Digitaal	18/07/2017

5.3 Fotolijst

Fotolijst bureauonderzoek: projectcode 2017F90

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F1	Luchtfoto	Toestand terrein 2016	Digitaal	18/07/2017
F2	Luchtfoto	Toestand terrein 1971	Digitaal	18/07/2017
F3	Luchtfoto	Toestand terrein 1979-1990	Digitaal	18/07/2017

